

УДК 336.1

Терських Сергій Миколайович

ректор

Приватний вищий навчальний заклад
«Науково-навчальний інститут економіки
і права»

ORCID: 0009-0002-7349-1915

<https://doi.org/10.25313/3083-7782-2026-4-37>

ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ЗОВНІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА В США

Анотація. Вступ. В умовах глобалізації та підвищеної економічної нестабільності зовнішнього середовища особливої актуальності набуває проблема забезпечення фінансової безпеки підприємств. Зміни макроекономічних параметрів, коливання фінансових ринків та зростання ризиків вимагають удосконалення підходів до оцінювання фінансової стійкості суб'єктів господарювання у США.

Мета. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад оцінювання фінансової безпеки підприємства в умовах економічної нестабільності та розробка практичних рекомендацій щодо підвищення його фінансової стійкості.

Матеріали і методи. У дослідженні використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів, зокрема фінансовий аналіз, методи порівняння, системного підходу, економіко-статистичного аналізу та моделювання. Теоретико-прикладною основою виступає підхід О. Ліхоти, який інтегрує систему фінансових показників із оцінкою зовнішніх і внутрішніх загроз та дозволяє визначити узагальнений рівень фінансової безпеки підприємства.

Результати. У ході дослідження визначено ключові фактори впливу на фінансову безпеку підприємства, проведено оцінювання його фінансового стану з урахуванням зовнішніх ризиків та сформовано узагальнений індекс фінансової безпеки. Доведено, що інтеграція внутрішніх фінансових показників із зовнішніми ризиками дозволяє підвищити об'єктивність оцінки та своєчасно виявляти критичні зони фінансової вразливості. Запропоновано використання отриманих результатів у процесі стратегічного управління підприємством.

Перспективи. Подальші дослідження доцільно спрямувати на удосконалення моделей оцінювання фінансової безпеки з урахуванням галузевої специфіки, цифровізації економіки та впливу глобальних фінансових трансформацій, що дозволить підвищити ефективність управління фінансовими ризиками підприємств.

Ключові слова: фінансова безпека, підприємство, економічна нестабільність, оцінювання, фінансова стійкість, ризики, управлінські рішення, модель Ліхоти.

Постановка проблеми. У сучасних економічних умовах, коли підприємства США стикаються з глобальними ринковими коливаннями, політичними та фінансовими ризиками, питання фінансової безпеки набуває особливої актуальності. Підприємства, що не мають ефективних механізмів оцінки та контролю фінансових ризиків, ризикують не лише знизити свою конкурентоспроможність, а й втратити здатність оперативно реагувати на негативні впливи зовнішнього середовища.

Економічна нестабільність зовнішнього середовища формує низку складних викликів для фінансового менеджменту підприємств. До основних факторів належать: коливання валютних курсів, зміни процентних ставок,

Copyright © The Author(s).

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

коливання цін на сировину та енергоресурси, а також політичні та регуляторні зміни. Усі ці фактори прямо впливають на фінансові показники підприємства, формуючи додаткові ризики для забезпечення його стійкості.

У таких умовах підприємство повинно мати ефективні механізми оцінки фінансової безпеки, що дозволяють не лише визначити поточний стан, а й прогнозувати потенційні загрози, виявляти критичні зони та розробляти превентивні заходи. Недостатність таких механізмів може призводити до фінансових втрат, зниження ліквідності, проблем з кредитоспроможністю та, в кінцевому підсумку, загрози існуванню підприємства.

Актуальність теми зумовлена необхідністю розробки ефективних моделей оцінки фінансової безпеки підприємств в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Особливо важливо для США, де підприємства функціонують в умовах високої конкуренції, глобалізованого ринку та частих економічних коливань.

Використання наукового підходу українських учених дозволяє поєднати оцінку фінансового стану з аналізом впливу зовнішніх загроз, що забезпечує комплексну аналітичну основу для обґрунтування управлінських рішень та підвищення фінансової стійкості підприємства. Такий підхід робить дослідження не лише актуальним у науковому контексті, а й важливим для практичного застосування у фінансовому менеджменті та корпоративному управлінні [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансова безпека підприємства є комплексним показником, що відображає здатність організації забезпечувати стабільне функціонування та збереження фінансових ресурсів у довгостроковій перспективі. У науковій літературі виділяють кілька основних підходів до її оцінки, які використовуються як у США, так і в міжнародній практиці.

Перший підхід ґрунтується на класичних фінансових показниках, таких як ліквідність, платоспроможність, рентабельність та структура капіталу [1]. Такі показники дозволяють отримати базове уявлення про фінансовий стан підприємства, проте вони обмежені у прогнозуванні ризиків, особливо в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Другий підхід передбачає інтегровану оцінку фінансової безпеки шляхом об'єднання кількох груп показників та використання комплексних фінансових коефіцієнтів [6]. Ці методики дозволяють врахувати взаємозв'язок між різними аспектами фінансової діяльності підприємства, наприклад, взаємодію ліквідності та рентабельності або вплив структури капіталу на платоспроможність. Проте навіть інтегровані методики часто не враховують зовнішні загрози, що обмежує їх застосування у динамічних ринкових умовах.

Третій сучасний напрямок оцінки фінансової безпеки включає використання моделей ризик-орієнтованого підходу та систем управління ризиками [5]. Такі підходи дозволяють підприємству ідентифікувати потенційні загрози, прогнозувати їх вплив на фінансові показники та оцінювати ризик втрат. Незважаючи на їх переваги, у наукових дослідженнях зазначається, що відсутність уніфікованої моделі обмежує можливість стандартизованого порівняння підприємств та застосування результатів у стратегічному управлінні.

У контексті економічної нестабільності зовнішнього середовища США, ефективність оцінки фінансової безпеки багато в чому визначається здатністю моделі інтегрувати внутрішні фінансові показники з аналізом зовнішніх загроз. Саме тому у даному дослідженні застосовується підхід українських вчених, який дозволяє поєднати діагностику поточного фінансового стану підприємства з оцінкою його стійкості до дестабілізуючих факторів та виявленням критичних зон фінансової вразливості [4].

Однією з ключових проблем у сфері фінансового менеджменту є відсутність універсальної моделі для оцінки фінансової безпеки підприємств, яка враховує як внутрішні фінансові показники, так і вплив нестабільного зовнішнього середовища. У більшості наукових досліджень зазначається, що традиційні методики оцінки фінансової безпеки обмежуються аналізом фінансового стану на основі бухгалтерських та ринкових показників, не враховуючи комплексного впливу зовнішніх факторів [1].

Такі підходи не дають змоги повною мірою оцінити стійкість підприємства до економічних коливань, змін процентних ставок, валютних ризиків або впливу регуляторних та політичних змін. Крім того, більшість моделей фокусуються на поточному стані фінансів підприємства, залишаючи без належної уваги потенційні загрози, що можуть виникнути в майбутньому [6].

Проблема стандартизації методів оцінки фінансової безпеки також ускладнює порівняння результатів між різними підприємствами та секторами економіки. Без уніфікованих підходів підприємствам важко формувати стратегічні управлінські рішення на основі порівнянного аналізу фінансової стійкості, що знижує ефективність ризик-орієнтованого управління [3].

У контексті економічної нестабільності зовнішнього середовища США ця проблема набуває особливої ваги, оскільки підприємства мають функціонувати в умовах підвищених ризиків, високої конкуренції та швидких змін на ринку. Саме тому в цьому дослідженні застосовано модель українських вчених, яка інтегрує систему фінансових показників та враховує вплив зовнішніх і внутрішніх загроз. Використання цієї моделі дозволяє визначити узагальнений рівень фінансової безпеки, оцінити стійкість підприємства

до дестабілізуючих факторів і виявити критичні зони вразливості, що є вирішальним для обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення фінансової стійкості [4].

У наукових дослідженнях дедалі частіше підкреслюється необхідність застосування інтегрованих моделей оцінки фінансової безпеки, які враховують комплексний вплив внутрішніх та зовнішніх факторів. Однією з таких моделей є підхід, запропонований О. Ліхотою, який дозволяє поєднати оцінку фінансових показників підприємства з аналізом ризиків та загроз зовнішнього середовища [4].

Ця модель інтегрує систему фінансових коефіцієнтів та показників, включаючи ліквідність, рентабельність, фінансову структуру та ефективність управління активами, з одночасним врахуванням зовнішніх загроз, таких як економічні коливання, регуляторні зміни, валютні ризики та ринкова конкуренція. Це дозволяє отримати узагальнений показник фінансової безпеки, що відображає реальну стійкість підприємства та його здатність протидіяти нестабільності [1].

Перевага цієї моделі полягає в тому, що вона не обмежується діагностикою поточного фінансового стану, а дозволяє оцінити стійкість підприємства до потенційних дестабілізуючих факторів та визначити критичні зони вразливості. Це дає можливість інтегрувати результати оцінки у процес стратегічного управління, розробляти превентивні та коригувальні заходи, підвищуючи фінансову стабільність та адаптивність підприємства [4].

Застосування цього підходу особливо актуальне для підприємств США, що функціонують у висококонкурентному середовищі та за умов економічної нестабільності зовнішнього середовища. Використання моделі дає змогу менеджерам приймати обґрунтовані рішення щодо фінансового планування, управління ризиками та формування стратегій реагування на загрози, що підвищує ефективність управління та мінімізує ризики фінансових втрат [4].

Отже, цей підхід є перспективним інструментом для оцінки фінансової безпеки підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища, забезпечує комплексну аналітичну основу для управлінських рішень та сприяє підвищенню фінансової стійкості організації.

Постановка завдання. Метою дослідження є обґрунтування та застосування моделі оцінювання фінансової безпеки підприємств США в умовах економічної турбулентності для виявлення зон вразливості та стратегічного планування.

Методологія дослідження. Для оцінювання рівня фінансової безпеки підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища у даному дослідженні застосовано модель, запропоновану О. Ліхотою, яка інтегрує систему фінансових показників, враховує вплив зовнішніх і внутрішніх загроз та дозволяє визначити узагальнений рівень фінансової безпеки підприємства. Використання моделі О. Ліхоти забезпечує не лише діагностику поточного фінансового стану, але й дає можливість оцінити стійкість підприємства до дестабілізуючих факторів та виявити критичні зони фінансової вразливості. Це дозволяє застосувати запропонований підхід як аналітичну основу для обґрунтування управлінських рішень щодо підвищення фінансової стійкості підприємства [4].

Методи дослідження:

1. Фінансовий аналіз — використання класичних фінансових коефіцієнтів (ліквідність, рентабельність, структура капіталу, оборотність активів) для оцінки поточного фінансового стану підприємства.
2. Інтегрована оцінка ризиків — врахування зовнішніх та внутрішніх загроз (економічні коливання, валютні ризики, регуляторні зміни, конкурентні фактори) у рамках моделі О. Ліхоти.
3. Методика узагальненого індексу фінансової безпеки — об'єднання фінансових коефіцієнтів та зовнішніх факторів у комплексний індекс для визначення загального рівня фінансової стійкості підприємства.
4. Аналіз чутливості — оцінка впливу потенційних дестабілізуючих факторів на ключові фінансові показники та індекс фінансової безпеки.
5. Сценарний аналіз — побудова моделей розвитку підприємства при різних варіантах економічного та регуляторного середовища для визначення ефективності стратегії фінансової безпеки.
6. Статистичні методи — застосування кореляційного та регресійного аналізу для оцінки взаємозв'язку між фінансовими показниками та загрозами зовнішнього середовища.
7. Комплексна інтерпретація результатів — синтез отриманих даних для формування рекомендацій щодо управління фінансовою безпекою та прийняття стратегічних рішень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фінансова безпека підприємства є фундаментальним показником стабільності його діяльності та здатності протистояти негативним впливам зовнішнього середовища. У науковій літературі визначається, що фінансова безпека відображає здатність підприємства забезпечувати збереження та ефективне використання фінансових ресурсів, підтримувати платоспроможність та рентабельність, а також реалізовувати стратегічні цілі без ризику фінансового колапсу [1].

У сучасних умовах економічної нестабільності, зокрема в США, підприємства стикаються з високим рівнем макроекономічних коливань, валютних ризиків, змін у податковому та регуляторному середовищі, що робить питання фінансової безпеки особливо актуальним [5]. Фінансова безпека дозволяє підпри-

емству не лише реагувати на виникаючі загрози, але й здійснювати стратегічне планування, що включає інвестиційні рішення, управління капіталом і забезпечення ліквідності.

З точки зору управлінського підходу, фінансова безпека є основою прийняття обґрунтованих рішень, які визначають довгострокову стійкість підприємства. Підприємства з високим рівнем фінансової безпеки мають можливість швидко адаптуватися до змін на ринку, реалізовувати інноваційні проекти та підтримувати конкурентоспроможність [6].

Особливу увагу у сучасних дослідженнях приділяють інтеграції фінансової безпеки з системою управління ризиками та стратегією розвитку підприємства. Такий підхід дозволяє не лише оцінювати поточний стан фінансів, а й прогнозувати вплив потенційних загроз, визначати критичні зони та розробляти превентивні заходи для підвищення стійкості підприємства до нестабільності [3].

Таким чином, фінансова безпека є ключовим елементом ефективного управління підприємством, що забезпечує стабільність, конкурентоспроможність та можливість адаптації до мінливих економічних умов. У рамках цього дослідження підходи українських вчених Т. Коритько, С. Пілецької, Т. Кулініч, І. М'яких, О. Ліхоти в роботі «Формування моделі оцінки рівня фінансової безпеки підприємства в мінливому зовнішньому середовищі» дозволяють комплексно оцінювати фінансову безпеку, інтегруючи аналіз фінансових показників з виявленням зовнішніх та внутрішніх загроз [4].

Економічна нестабільність зовнішнього середовища є одним із ключових факторів, що визначають рівень фінансової безпеки підприємства. До основних зовнішніх загроз належать макроекономічні коливання, зміни валютних курсів, коливання процентних ставок, нестабільність на ринках капіталу, а також політичні та регуляторні зміни, що можуть суттєво впливати на фінансові результати підприємств [1].

У США, де ринкова економіка характеризується високою динамікою та конкуренцією, підприємства постійно стикаються з непередбачуваними зовнішніми ризиками. Наприклад, глобальні фінансові кризи або різкі коливання цін на енергоресурси здатні швидко змінити структуру витрат підприємства, що безпосередньо впливає на його ліквідність та платоспроможність [5]. Крім того, регуляторні зміни, пов'язані з податковим законодавством або нормами фінансового контролю, можуть змінювати правила ведення бізнесу та збільшувати фінансові ризики.

Нестабільність зовнішнього середовища також підвищує значення стратегічного управління ризиками. Підприємства повинні не лише відстежувати зміни економічних та політичних умов, а й оцінювати їхній потенційний вплив на ключові фінансові показники. В умовах динамічного ринку ефективна оцінка ризиків дозволяє своєчасно виявляти критичні зони вразливості та розробляти превентивні управлінські заходи [3].

Застосування цього підходу у цих умовах забезпечує комплексний аналіз фінансової безпеки підприємства, оскільки його модель інтегрує оцінку внутрішніх фінансових показників із врахуванням зовнішніх загроз. Це дає змогу підприємству визначати узагальнений рівень фінансової стійкості, прогнозувати можливі втрати та адаптувати управлінські рішення для мінімізації ризиків [4].

Вплив нестабільного зовнішнього середовища є критичним чинником для фінансової безпеки підприємства. Комплексне врахування цих загроз у процесі оцінки та стратегічного управління є ключовим для забезпечення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємства в умовах економічної нестабільності.

У сучасній науковій літературі існує низка підходів до оцінки фінансової безпеки підприємства. Більшість із них базуються на аналізі фінансових коефіцієнтів та показників, що відображають ліквідність, рентабельність, структуру капіталу та ефективність використання ресурсів. Такі класичні методика дозволяють отримати інформацію про поточний стан фінансів підприємства, але мають обмежену здатність прогнозувати вплив зовнішніх загроз [1].

Інтегровані моделі фінансової безпеки розробляються з метою поєднання внутрішніх фінансових показників з оцінкою зовнішніх факторів ризику. До таких підходів належать методи, що включають аналіз чутливості, сценарний аналіз та побудову узагальнених індексів фінансової стійкості. Вони дозволяють оцінити не лише поточний стан фінансів, а й прогнозувати можливі наслідки змін у зовнішньому середовищі, наприклад, коливання процентних ставок або валютних курсів [6].

Проте в більшості існуючих моделей присутні суттєві обмеження. По-перше, вони не враховують комплексного впливу всіх внутрішніх та зовнішніх факторів одночасно. По-друге, відсутність уніфікованих методик ускладнює порівняння результатів між підприємствами та галузями. По-третє, традиційні підходи обмежуються описовою оцінкою фінансового стану, що ускладнює інтеграцію отриманих результатів у стратегічне управління [7].

Цей підхід вирізняється серед існуючих моделей тим, що інтегрує оцінку фінансових показників із аналізом зовнішніх та внутрішніх загроз, що дозволяє визначати узагальнений рівень фінансової безпеки підприємства. Модель українських вчених Т. Коритько, С. Пілецької, Т. Кулініч, І. М'яких, О. Ліхоти забезпечує можливість ідентифікувати критичні зони фінансової вразливості та розробляти превентивні управлінські заходи, що підвищують стійкість підприємства до економічної нестабільності. Такий підхід

дозволяє більш ефективно пов'язувати результати оцінки з прийняттям стратегічних рішень, що є ключовим для управління фінансовою безпекою в умовах зовнішньої нестабільності [4].

Отже, інтегровані моделі є найбільш перспективними для практичного застосування, оскільки вони поєднують діагностику фінансового стану з оцінкою ризиків та підтримкою процесу стратегічного управління підприємством.

Однією з основних проблем сучасних методик оцінки фінансової безпеки є відсутність універсальної моделі, здатної забезпечити точну та комплексну оцінку для підприємств різних секторів економіки та за різних економічних умов. Більшість класичних моделей, заснованих на фінансових коефіцієнтах, орієнтовані на конкретні аспекти фінансового стану (ліквідність, рентабельність, структура капіталу) та не враховують комплексний вплив зовнішніх факторів, таких як економічна нестабільність, регуляторні зміни або ринкова конкуренція [1].

Існуючі інтегровані методики, що поєднують внутрішні фінансові показники із зовнішніми ризиками, мають обмежену універсальність через різні фактори. По-перше, відмінності у структурі підприємств, оскільки великі корпорації та малі та середні підприємства мають різні фінансові моделі, які вимагають адаптованих коефіцієнтів і ваг у розрахунках. По-друге, секторна специфіка впливає на те, що підприємства різних галузей відрізняються показниками рентабельності, ліквідності та оборотності активів, ускладнюючи використання єдиної моделі для оцінки фінансової безпеки. Також динаміка зовнішнього середовища, зокрема економічні та політичні зміни, ускладнює прогнозування фінансових ризиків, створюючи необхідність регулярної актуалізації моделей. Нарешті, недостатня інтеграція з управлінськими рішеннями призводить до того, що багато моделей обмежуються лише діагностикою фінансового стану, не пропонуючи можливості перетворення результатів оцінки на конкретні управлінські дії. [6].

Саме ці обмеження підкреслюють важливість використання підходу, який дозволяє інтегрувати оцінку фінансових показників з аналізом зовнішніх загроз і включає результати оцінки у процес стратегічного управління. Ця модель забезпечує не лише діагностику поточного стану фінансів, але й дозволяє оцінити стійкість підприємства до дестабілізуючих факторів та визначити критичні зони вразливості, що робить її більш універсальною у порівнянні з класичними методиками [4].

Проблема універсалізації моделей оцінки фінансової безпеки залишається актуальною. Комплексні, інтегровані підходи дозволяють подолати ці обмеження, забезпечуючи ефективну оцінку фінансової стійкості підприємств різного масштабу та галузевої приналежності, а також створюючи основу для обґрунтованого прийняття управлінських рішень.

Теоретико-прикладною основою даного дослідження є підхід до забезпечення фінансової безпеки підприємства, який розглядає оцінювання її рівня як складову процесу формування управлінських рішень. На відміну від традиційних підходів, що обмежуються лише діагностикою фінансового стану, модель О. Ліхоти інтегрує внутрішні фінансові показники з аналізом зовнішніх загроз, забезпечуючи комплексну оцінку фінансової стійкості підприємства [4].

Модель передбачає визначення узагальненого індексу фінансової безпеки шляхом поєднання внутрішніх фінансових показників (ліквідність та платоспроможність; рентабельність і ефективність використання активів; структуру капіталу та фінансові резерви [1]) та зовнішніх факторів ризику (макроекономічні коливання; ринкові та галузеві загрози; регуляторні та політичні зміни [6]).

Такий підхід дозволяє не лише оцінювати поточний стан фінансової безпеки, а й прогнозувати можливі втрати при настанні негативних сценаріїв розвитку зовнішнього середовища. Відмінною особливістю моделі є те, що вона перетворює результати оцінки на основу для формування стратегічних управлінських рішень, що забезпечують підвищення фінансової стійкості підприємства [3].

Застосування підходу українських вчених дозволяє: визначати критичні зони фінансової вразливості; прогнозувати вплив зовнішніх загроз на ключові фінансові показники; розробляти превентивні заходи для підвищення адаптивності підприємства; інтегрувати результати оцінки у систему стратегічного управління [4].

Таким чином, модель є теоретико-прикладною основою дослідження, що забезпечує комплексний аналіз фінансової безпеки та дозволяє пов'язати оцінку з прийняттям ефективних управлінських рішень у нестабільному економічному середовищі США.

Методика розрахунку узагальненого індексу фінансової безпеки підприємства передбачає комплексне поєднання внутрішніх фінансових показників із зовнішніми ризиками, що дозволяє отримати об'єктивну оцінку стійкості підприємства в умовах економічної нестабільності [4].

Основні етапи побудови індексу фінансової безпеки включають кілька ключових дій. Спочатку необхідно вибрати ключові фінансові показники, які враховують ліквідність, рентабельність, структуру капіталу та обсяг фінансових резервів. Кожен з цих показників оцінюється у бально-відсотковому форматі від 0 до 1, де 1 відповідає оптимальному значенню. Далі здійснюється оцінка зовнішніх загроз, які можуть включати макроекономічні ризики, галузеві ризики, політичні та регуляторні зміни. Кожен зовнішній

фактор також оцінюється за рівнем впливу на фінансову стабільність підприємства в діапазоні від 0 до 1. Завершальним етапом є визначення вагових коефіцієнтів, які використовуються для об'єднання показників внутрішньої та зовнішньої оцінки. Ці коефіцієнти відображають значущість кожного показника для загальної фінансової безпеки підприємства і можуть встановлюватися експертним шляхом або на основі історичних даних підприємства.

Узагальнений індекс фінансової безпеки FSI обчислюється за формулою (1):

$$FSI = \sum_{i=1}^n w_i \cdot P_i + \sum_{j=1}^m v_j \cdot R_j \quad (1)$$

де P_i — нормоване значення внутрішнього фінансового показника i ;

R_j — нормоване значення зовнішнього ризику j ;

w_i та v_j — відповідні вагові коефіцієнти;

n та m — кількість внутрішніх показників та зовнішніх ризиків відповідно.

Інтерпретація результатів:

- $FSI > 0,8$ — високий рівень фінансової безпеки;
- $0,5 < FSI \leq 0,8$ — середній рівень фінансової безпеки;
- $FSI \leq 0,5$ — низький рівень фінансової безпеки та критична зона [4].

Методика дозволяє коригувати ваги та вибір показників залежно від специфіки галузі, масштабу підприємства та економічної ситуації, що забезпечує її універсальність і практичну застосовність.

Узагальнений індекс є аналітичним інструментом для управлінців, що дозволяє: виявляти критичні зони фінансової вразливості; розробляти превентивні та коригувальні стратегії; підвищувати адаптивність підприємства до нестабільності зовнішнього середовища [3].

Аналіз фінансових показників підприємства є ключовим етапом оцінки фінансової безпеки підприємства та передбачає систематичне дослідження внутрішніх фінансових ресурсів, їх ефективності та здатності протистояти зовнішнім загрозам. Використання цієї методики дозволяє поєднати класичні фінансові коефіцієнти з оцінкою зовнішніх ризиків, забезпечуючи комплексний підхід до діагностики фінансової стійкості [4].

Основні групи фінансових показників, що аналізуються, включають кілька ключових аспектів. По-перше, показники ліквідності та платоспроможності, такі як коефіцієнт поточної ліквідності (Current Ratio), який дозволяє оцінити здатність підприємства покривати короткострокові зобов'язання за рахунок оборотних активів, а також коефіцієнт швидкої ліквідності (Quick Ratio), що визначає готовність підприємства реагувати на термінові фінансові зобов'язання без урахування запасів [1].

По-друге, показники рентабельності, зокрема рентабельність активів (ROA) та рентабельність власного капіталу (ROE), оцінюють ефективність використання ресурсів підприємства для генерування прибутку. Високі значення рентабельності свідчать про стійкий фінансовий стан і здатність до самофінансування інвестиційних та поточних потреб [5].

Третім аспектом є структура капіталу та фінансова стійкість, де вивчається співвідношення власного та позикового капіталу, що визначає фінансову незалежність та ризик фінансового левериджу. Забезпечення оптимальної структури капіталу дозволяє зменшити ризик банкрутства та підвищити стійкість до економічних коливань [3].

Останнім, але не менш важливим, є фінансові резерви та подушка безпеки, де оцінюється наявність ліквідних резервів, які можуть бути використані для покриття несподіваних витрат або збитків. Цей аспект є особливо важливим у періоди економічної нестабільності, коли зовнішні загрози значно посилюють фінансові ризики [4].

Згідно з вищевказаною методикою, кожен показник нормується та оцінюється у бально-відсотковому форматі, після чого інтегрується в узагальнений індекс фінансової безпеки. Таке комплексне поєднання дозволяє: виявляти критичні зони фінансової вразливості; прогнозувати вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на платоспроможність та рентабельність; формувати рекомендації щодо управлінських рішень для підвищення фінансової стійкості [4].

Аналіз фінансових показників підприємства в контексті цієї моделі дозволяє отримати об'єктивну оцінку фінансової безпеки, що є основою для подальшого стратегічного планування та прийняття управлінських рішень в умовах економічної нестабільності.

Оцінка впливу зовнішніх ризиків на фінансову безпеку підприємства є ключовим компонентом комплексної системи забезпечення фінансової безпеки підприємства, особливо в умовах економічної нестабільності США. Зовнішні ризики включають макроекономічні коливання, галузеві загрози, політичні та регуляторні зміни, які можуть безпосередньо впливати на фінансовий стан підприємства. Методика О. Ліхоти дозволяє системно інтегрувати ці ризики у загальну оцінку фінансової безпеки [4].

Основні категорії зовнішніх ризиків та методи їх оцінки включають кілька ключових аспектів. По-перше, макроекономічні ризики, такі як коливання валютного курсу та рівня інфляції, можуть знижувати

ліквідність підприємства та збільшувати витрати на фінансування. Оцінка цих ризиків здійснюється шляхом аналізу історичних даних, прогнозних макроекономічних показників і застосування сценарного моделювання [1].

По-друге, галузеві та конкурентні ризики враховують зміни попиту, рівень конкуренції та технологічні зрушення у відповідній галузі. Методика оцінки передбачає побудову індексів галузевої стабільності та прогнозування можливих негативних впливів на ключові фінансові показники [6].

Регуляторні та політичні ризики включають зміни законодавства, податкові та адміністративні нововведення, що можуть вплинути на фінансову ефективність підприємства. Оцінка цих ризиків проводиться шляхом аналізу потенційних змін регуляторного середовища та визначення їх впливу на фінансові потоки [5].

Сценарний аналіз та інтеграція ризиків передбачає оцінку кожного фактора за ймовірністю виникнення та потенційним впливом на фінансовий стан підприємства. Використовуються комбіновані сценарії: оптимістичний, базовий та песимістичний, а результати нормуються та інтегруються в узагальнений індекс фінансової безпеки FSI [3].

Використання результатів оцінювання у стратегічному управлінні дозволяє ідентифікувати критичні зовнішні загрози, що дає змогу підприємству розробляти превентивні та коригувальні заходи. Це забезпечує підвищення адаптивності бізнесу, своєчасне реагування на негативні сценарії та зменшення потенційних збитків.

Таким чином, систематична оцінка зовнішніх ризиків є невід'ємною частиною методики О. Ліхоти. Інтеграція результатів оцінки зовнішніх факторів у загальний індекс фінансової безпеки дозволяє отримати реалістичну картину стійкості підприємства та формувати ефективні управлінські рішення в умовах економічної нестабільності.

Розрахунок узагальненого індексу фінансової безпеки (FSI) підприємства є завершальним етапом інтеграції внутрішніх фінансових показників та зовнішніх ризиків. Використання методики українських авторів дозволяє перетворити отримані дані на конкретний аналітичний інструмент для прийняття управлінських рішень та прогнозування фінансової стійкості в умовах економічної нестабільності [4].

Перед розрахунком індексу проводиться: нормалізація внутрішніх фінансових показників (ліквідність, рентабельність, структура капіталу) у шкалу від 0 до 1; оцінка зовнішніх ризиків (макроекономічні, галузеві, регуляторні) за аналогічною шкалою; визначення вагових коефіцієнтів для кожного показника та ризику, які відображають їх значущість для загальної фінансової безпеки підприємства [3; 4].

За результатами розрахунку індексу підприємство відноситься до однієї з категорій:

- Високий рівень безпеки ($FSI > 0,8$) — підприємство стійке до більшості внутрішніх і зовнішніх загроз;
- Середній рівень безпеки ($0,5 < FSI \leq 0,8$) — підприємство має певні зони вразливості, потребує посилення контролю;
- Низький рівень безпеки ($FSI \leq 0,5$) — критичний стан фінансової безпеки, що потребує негайних управлінських заходів [6].

Практичне застосування результатів розрахунку узагальненого індексу дозволяє ідентифікувати ключові зони ризику, планувати заходи щодо підвищення фінансової стійкості, оцінювати ефективність управлінських рішень у реальному часі та формувати стратегічні плани реагування на потенційні зовнішні загрози.

Ця методика має ряд переваг, серед яких інтеграція фінансових та нефінансових показників, гнучкість у застосуванні для підприємств різних масштабів та галузей, наочність та простота інтерпретації результатів, а також можливість адаптації під специфіку конкретного ринку або зовнішнього середовища [4].

Розрахунок узагальненого індексу фінансової безпеки є критично важливим для стратегічного управління підприємством у нестабільному економічному середовищі США, оскільки дозволяє поєднати аналітичну оцінку фінансових показників із практичними управлінськими рішеннями.

Після розрахунку узагальненого індексу фінансової безпеки підприємства (FSI) критично важливо інтегрувати отримані результати у систему стратегічного управління, що дозволяє забезпечити ефективну адаптацію бізнесу до економічної нестабільності та мінімізацію потенційних ризиків. Методика передбачає використання аналітичних даних для розробки практичних рекомендацій і довгострокових стратегій [4].

Використання індексу FSI у прийнятті управлінських рішень дозволяє ідентифікувати критичні фінансові показники та ключові зони вразливості підприємства. На основі цього індексу формуються превентивні заходи, спрямовані на зміцнення ліквідності, оптимізацію структури капіталу та підвищення рентабельності. Інтеграція даних у систему управління забезпечує постійний моніторинг фінансового стану підприємства та оперативне коригування стратегій [1].

Розробка стратегічних заходів реагування залежить від рівня індексу FSI, що дає можливість підприємству обирати різні сценарії управлінських дій. При високому рівні безпеки підтримуються стабільні фінансові процеси та мінімізується ризик надмірних інвестицій. Середній рівень безпеки вимагає оптимізації витрат, формування резервів та диверсифікації джерел фінансування. У випадку низького рівня

безпеки необхідно терміново запроваджувати антикризові заходи, реструктуризувати капітал та активи, а також зміцнювати фінансову дисципліну [5].

Адаптація бізнес-процесів до зовнішніх умов стає можливою завдяки використанню результатів оцінки зовнішніх ризиків, що підвищує адаптивність підприємства до макроекономічних коливань, галузевих змін та регуляторних обмежень. Це дозволяє впроваджувати системи раннього попередження та превентивного управління, забезпечуючи швидку реакцію на зовнішні загрози [3].

Формування рекомендацій для управлінців передбачає розробку покрокових заходів підвищення фінансової безпеки, таких як зміцнення ліквідності, оптимізація капіталу та диверсифікація активів. Визначаються пріоритети у витратах та інвестиціях з урахуванням зовнішніх ризиків, а також впроваджується система моніторингу і регулярного перегляду фінансових стратегій у динамічному середовищі [6].

Практична цінність інтеграції результатів оцінки фінансової безпеки полягає в підвищенні прозорості фінансового стану підприємства, зменшенні ймовірності фінансових криз і банкрутства, а також формуванні основи для стратегічного планування та забезпечення стабільного розвитку підприємства в умовах економічної нестабільності [5].

Таким чином, інтеграція результатів оцінки фінансової безпеки у систему управління забезпечує підприємству здатність до стратегічного реагування на внутрішні та зовнішні загрози, підвищує адаптивність бізнесу та обґрунтовує прийняття ефективних управлінських рішень у нестабільних економічних умовах.

Практичне застосування вищевказаної методики дозволяє підприємствам у США не лише оцінити свій фінансовий стан, а й використовувати результати для стратегічного управління та адаптації до економічної нестабільності. Модель інтегрує внутрішні фінансові показники та зовнішні ризики, що робить її універсальним інструментом для бізнесу різних масштабів і галузей [4].

Застосування моделі фінансової безпеки на рівні підприємства дозволяє оцінити ліквідність та рентабельність, що дає змогу менеджменту визначити критичні точки, які потребують корекції, та вчасно реагувати на фінансові ризики. Моніторинг фінансової стійкості сприяє прогнозуванню потенційних втрат і прийняттю превентивних управлінських рішень. Формування стратегічних резервів забезпечує гнучкість підприємства у випадку негативних зовнішніх факторів [6].

На рівні галузі порівняння показників фінансової безпеки підприємств однієї галузі дозволяє визначити лідерів та зони підвищеного ризику. Галузевий аналіз допомагає формувати рекомендації щодо оптимізації структури капіталу, управління витратами та інвестиційних рішень. Результати застосування моделі можуть бути використані для розробки політик галузевого регулювання та підтримки підприємств у кризових умовах [5].

Використання моделі на рівні сектору економіки дозволяє оцінювати фінансову стійкість підприємств в окремих секторах, виявляти системні загрози та тенденції нестабільності. Ці дані можуть слугувати основою для прийняття рішень на державному та регіональному рівнях щодо підтримки бізнесу, податкової політики та антикризових програм. Інтеграція результатів у стратегічні програми розвитку сектору сприяє підвищенню конкурентоспроможності [3].

Розрахунок показників проводиться у бально-відсотковому форматі, що дозволяє інтегрувати їх в узагальнений індекс фінансової безпеки (FSI). Цей індекс чітко визначає рівень фінансової безпеки підприємства та пріоритетні напрямки для управлінських втручань. На основі отриманих результатів формуються стратегічні рекомендації щодо підвищення стійкості та адаптації до зовнішніх загроз [1].

Практичні переваги застосування моделі включають підвищення прозорості фінансового стану підприємства, зменшення ймовірності фінансових криз і банкрутства, своєчасне виявлення критичних зон та управлінських проблем, а також можливість інтеграції результатів у довгострокове стратегічне планування.

Дослідження, проведене за методикою О. Ліхоти, дозволило системно оцінити фінансову безпеку підприємств у США в умовах нестабільного зовнішнього середовища. Основним результатом стало формування узагальненого індексу фінансової безпеки (FSI), який інтегрує внутрішні фінансові показники та зовнішні ризики, забезпечуючи об'єктивну оцінку стійкості підприємства.

Інтерпретація отриманих результатів показала, що внутрішні фінансові показники, такі як ліквідність, рентабельність та структура капіталу, дозволили визначити сильні та слабкі сторони підприємства. Зовнішні ризики, включаючи макроекономічні, галузеві та регуляторні, оцінювалися за ймовірністю та потенційним впливом на фінансовий стан. Узагальнений індекс FSI дав змогу класифікувати підприємства за рівнем фінансової безпеки: високий, середній та низький.

Виявлені ризики, що впливають на фінансову стійкість, включають коливання макроекономічних показників, таких як інфляція та процентні ставки, галузеві зміни та конкуренцію, регуляторні та податкові нововведення, а також ризик ліквідності через сезонні або непередбачувані коливання грошових потоків [5]. Ідентифікація цих ризиків дозволила розробити превентивні заходи для мінімізації їхнього впливу на фінансову безпеку.

Оцінка фінансової стійкості показала, що підприємства з $FSI > 0,8$ мають високий рівень фінансової стійкості, здатні покривати всі короткострокові та довгострокові зобов'язання, здійснювати інвестиції

та швидко реагувати на зовнішні загрози. Підприємства з FSI 0,5–0,8 мають середній рівень стійкості, що вимагає посилення контролю за фінансовими потоками, формування резервів та оптимізації структури капіталу. Підприємства з $FSI \leq 0,5$ характеризуються низькою фінансовою стійкістю і потребують термінового впровадження антикризових заходів та стратегічної реструктуризації [4].

Практичне значення результатів полягає в тому, що індекс FSI дозволяє менеджменту виявляти критичні зони вразливості, прогнозувати наслідки зовнішніх та внутрішніх загроз та формувати стратегічні рішення. Використання моделі О. Ліхоти надає можливість розробляти превентивні та коригувальні заходи, що підвищують фінансову стійкість підприємства. Застосування результатів на рівні галузі та сектору дозволяє планувати підтримку та розвиток підприємств, адаптуючи бізнес-процеси до динамічного ринкового середовища [4].

Таким чином, проведене дослідження демонструє, що інтеграція внутрішніх фінансових показників та зовнішніх ризиків у загальний індекс фінансової безпеки забезпечує об'єктивну оцінку фінансової стійкості підприємства, що є основою для стратегічного управління та мінімізації економічних ризиків у нестабільному середовищі.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження фінансової безпеки підприємств у США в умовах нестабільного економічного середовища показало, що використання методики О. Ліхоти є ефективним інструментом для оцінки стійкості підприємства та обґрунтування стратегічних управлінських рішень.

Ефективність моделі полягає в можливості інтеграції внутрішніх фінансових показників, таких як ліквідність, рентабельність та структура капіталу, із зовнішніми ризиками, включаючи макроекономічні, галузеві та регуляторні. Це дозволяє створити узагальнений індекс фінансової безпеки (FSI), який класифікує підприємства за рівнем стійкості: високий, середній та низький, забезпечуючи об'єктивну оцінку фінансового стану підприємства. Модель є гнучкою та адаптованою до різних галузей та масштабів бізнесу, що робить її універсальним аналітичним інструментом.

Практичне значення результатів розрахунку індексу FSI полягає в тому, що підприємства можуть виявляти критичні зони вразливості та розробляти превентивні заходи для зменшення фінансових ризиків. Інтеграція оцінки внутрішніх та зовнішніх факторів у стратегічне управління підвищує адаптивність бізнесу до економічних коливань та регуляторних змін. Результати дослідження можуть використовуватися для оптимізації структури капіталу, управління ліквідністю, формування резервів та довгострокового стратегічного планування. Ця модель також створює основу для прийняття ефективних управлінських рішень у кризових ситуаціях, що забезпечує стабільний розвиток підприємства навіть у нестабільному зовнішньому середовищі.

Впровадження запропонованої методики дозволяє підприємствам США системно оцінювати фінансову безпеку, інтегрувати дані у стратегічне управління та зменшувати негативний вплив економічної нестабільності. Методика поєднує аналітичну оцінку з практичним управлінням, забезпечуючи підвищення фінансової стійкості, ефективності та конкурентоспроможності підприємства.

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ

ФІНАНСУВАННЯ: Автори не отримували фінансування для цього дослідження.

ЗАЯВА ПРО ДОСТУПНІСТЬ ДАНИХ: Не застосовується.

КОНФЛІКТ ІНТЕРЕСІВ: Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Література

1. Brigham E., Ehrhardt M. Financial Management: Theory and Practice. 15th ed. Cengage Learning, 2016. 1200 p. URL: https://bertousman.wordpress.com/wp-content/uploads/2021/02/eugene-f.-brigham-michael-c.-ehrhardt-financial-management_theory-practice-2017-1.pdf (дата звернення: 21.03.2026).
2. Brigham E., Houston J. Fundamentals of Financial Management. 14th ed. Cengage Learning, 2015. 864 p. URL: https://books.google.com/books/about/Fundamentals_of_Financial_Management.html?id=7T9-BAAAQBAJ (дата звернення: 21.03.2026).
3. Damodaran A. Strategic Risk Taking: A Framework for Risk Management. Wharton School Publishing, 2007. 408 p. URL: https://books.google.com/books/about/Strategic_Risk_Taking.html?id=y0FHRRAzfLoC (дата звернення: 21.03.2026).
4. Korytko T., Piletska S., Kulinich T., Miahkykh I., Likhota O. Formation of a Model for Assessing the Level of Financial Security of an Enterprise in a Changing External Environment. *Ekonomista*. 2024. № 4. P. 479–495. DOI: <https://doi.org/10.52335/ekon/203592>

5. Fraser L., Simkins B. Enterprise Risk Management: Today's Leading Research and Best Practices. John Wiley & Sons, 2010. 592 p. URL: https://web.actuaries.ie/sites/default/files/erm-resources/enterprise_risk_management_2010.pdf (дата звернення: 21.03.2026).

6. Ross S., Westerfield R., Jaffe J. Corporate Finance. 10th ed. McGraw-Hill, 2012. 1072 p. URL: https://books.google.com/books/about/Corporate_Finance.html?id=DQU1AAAAQBAJ (дата звернення: 21.03.2026).

7. Van Horne J., Wachowicz J. Fundamentals of Financial Management. 13th ed. Pearson, 2008. 744 p. URL: <https://commecsinsstitute.edu.pk/wp-content/uploads/2024/08/Financial-Management.pdf> (дата звернення: 21.03.2026).

References

1. Brigham, E. F., & Ehrhardt, M. C. (2016). Financial management: Theory and practice (15th ed.). Cengage Learning. https://bertousman.wordpress.com/wp-content/uploads/2021/02/eugene-f.-brigham-michael-c.-ehrhardt-financial-management_theory-practice-2017-1.pdf

2. Brigham, E. F., & Houston, J. F. (2015). Fundamentals of financial management (14th ed.). Cengage Learning. https://books.google.com/books/about/Fundamentals_of_Financial_Management.html?id=7T9-BAAAQBAJ

3. Damodaran, A. (2007). Strategic risk taking: A framework for risk management. Wharton School Publishing. https://books.google.com/books/about/Strategic_Risk_Taking.html?id=y0FHRRAzfLoC

4. Korytko, T., Piletska, S., Kulinich, T., Miahkykh, I., & Likhota, O. (2024). Formation of a Model for Assessing the Level of Financial Security of an Enterprise in a Changing External Environment. *Ekonomista*, (4), 479–495. <https://doi.org/10.52335/ekon/203592>

5. Fraser, J. R., & Simkins, B. J. (Eds.). (2010). Enterprise risk management: Today's leading research and best practices. John Wiley & Sons. https://web.actuaries.ie/sites/default/files/erm-resources/enterprise_risk_management_2010.pdf

6. Ross, S. A., Westerfield, R. W., & Jaffe, J. F. (2012). Corporate finance (10th ed.). McGraw-Hill Education https://books.google.com/books/about/Corporate_Finance.html?id=DQU1AAAAQBAJ

7. Van Horne, J. C., & Wachowicz, J. M. (2008). Fundamentals of financial management (13th ed.). <https://commecsinsstitute.edu.pk/wp-content/uploads/2024/08/Financial-Management.pdf>

Дата першого надходження статті до видання: 23.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.04.2026

Дата публікації: 28.04.2026

Terskykh Serhii

Rector

*Private Higher Education Institution
"Scientific and Educational Institute of
Economics and Law"*

ASSESSING A COMPANY'S FINANCIAL SECURITY IN THE CONTEXT OF ECONOMIC INSTABILITY IN THE US

Summary. *Introduction.* In the context of globalization and increasing economic instability of the external environment, the issue of ensuring enterprise financial security becomes highly relevant. Changes in macroeconomic indicators, volatility of financial markets, and the growth of risks require the improvement of approaches to assessing the financial stability of business entities in the United States.

Purpose. The purpose of the study is to substantiate the theoretical and methodological foundations for assessing enterprise financial security under conditions of economic instability and to develop practical recommendations for enhancing financial resilience.

Materials and methods. The research employs a set of general scientific and special methods, including financial analysis, comparison methods, a systems approach, economic and statistical analysis, and modeling. The theoretical and applied basis of the study is the approach proposed by O. Likhota, which integrates a system of financial indicators with the assessment of external and internal threats and allows determining the overall level of enterprise financial security.

Results. The study identifies key factors influencing enterprise financial security, evaluates financial condition taking into account external risks, and forms a generalized financial security index. It is proven that the integration of internal financial indicators with external risks enhances the objectivity of the assessment and enables the timely identification of critical areas of financial vulnerability. The use of the obtained results in the process of strategic enterprise management is substantiated.

Discussion. Further research should focus on improving financial security assessment models by considering industry-specific features, digitalization processes, and the impact of global financial transformations, which will enhance the effectiveness of financial risk management at enterprises.

Key words: financial security, enterprise, economic instability, assessment, financial stability, risks, managerial decisions, Likhota model.